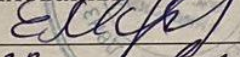
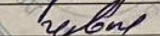

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
Кафедра наук про здоров'я

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету здоров'я та фізичного
виховання

Едуард СИВОХОП

« 28 » 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ОСОБИСТІТЬ В ТЕОРІЇ І ПРАКТИЦІ КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ»

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Освітня програма	Клінічна психологія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород - 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «**Особистість в теорії і практиці клінічної психології**» для здобувачів вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 053 «Психологія» освітньої програми «Клінічна психологія».

Розробник: Олена ЯЦИНА, професор, доктор психологічних наук, професор кафедри наук про здоров'я

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри наук про здоров'я

Протокол № 16 від « 21 » серпня 2024 року
в/о завідувача кафедри Мар'яна ДУБ

Схвалено науково-методичною комісією факультету здоров'я та фізичного виховання

Протокол № 12 від « 21 » серпня 2024 року
Голова науково-методичної комісії Фелікс ФІЛАК

© Яцина О.Ф., 2024

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2024

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 6	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 180	2	2
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 6 аудиторних – 5 самостійної роботи студента – 5,6 індивідуальної роботи студента – 1,8	4	3
	Лекції:	
	36	12
	Практичні (семінарські):	
	38	10
Вид підсумкового контролю: екзамен (усно)	Індивідуальна робота:	
	30	30
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	76	128

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Особистість в теорії і практиці клінічної психології**» є підготовка фахівців спеціальності 053 «Психологія» за освітнім ступенем бакалавра відповідно до державних стандартів, встановлених освітньо-кваліфікаційною характеристикою та освітньо-професійною програмою підготовки «Клінічна психологія»: підвищення теоретичної, методологічної компетентності, формування системи знань та уявлень про сучасний стан науки і перспективи її розвитку.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є висвітлення основних теоретико-методологічних підходів до розуміння психології особистості, що сформує уявлення про різні рівні методології в клінічній психології як самостійній галузі наукового пізнання; про сучасні методологічні концепції і принципи клініко-психологічної практики та феноменологію клінічних проявів, що забезпечить розвиток вмінь грамотно застосовувати теоретичні ідеї у психологічній практиці, обґрунтовано робити психологічний висновок, виходячи з диференціації психологічних проявів індивідуальних особливостей психічної діяльності особистості від психопатологічних симптомів; планувати і оцінювати процес психологічної інтервенції.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій і методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5 Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК7 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8 Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК10 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК11 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 1 Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК 2 Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК 3 Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК 4 Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК10 Здатність дотримуватися норм професійної етики

СК11 Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

СК12 Розуміння сфер компетентності та специфіки професійної діяльності клінічного психолога

СК13. Розуміння психологічної сутності станів здоров'я та хвороби, знання критеріїв та методів дифдіагностики для визначення психічної норми та патології

СК15 Розуміння закономірностей функціонування основних фізіологічних систем і психічних функцій людини у нормі та патології, чинників, що впливають на зміну психічних якостей людини під впливом хвороби

СК16 Розуміння зв'язку клінічної психології з суміжними сферами знання (психопатологією, патопсихологією, психофізіологією, нейрофізіологією, нейропсихологією, психосоматикою, наркологією, дефектологією, психотерапією, ін.) та використання інтегративного підходу в своїй діяльності.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП): ОК 4 Філософія, ОК14 Загальна психологія, ОК 15 Практикум із загальної психології, ОК 16 Історія психології, ОК 21 Психологія розвитку та вікова психологія.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми, вивчення навчальної дисципліни «**Особистість в теорії і практиці клінічної психології**» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.	ПР1
Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	ПР2
Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.	ПР3
Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.	ПР4
Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги	ПР5
Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження	ПР6
Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.	ПР7
Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.	ПР8
Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.	ПР10
Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності	ПР13
Відповідально ставитись до професійного самовдосконалення, навчання та	ПР15

саморозвитку.	
Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.	ПР16

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми, встановлюючи зв'язок між теорією й практикою, пропонувати шляхи розв'язання та застосувати їх на практиці; розуміти основні поняття і концепції теорії особистості в контексті клінічної психології; виявляти феноменологічні прояви і причини проблеми чи психічного розладу особистості у термінах певної психологічної теорії. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань, встановлюючи зв'язок між теоретико-методологічними засадами уявлень про природу людини, структуру особистості і критеріями нормальної та патологічної траєкторії розвитку психіки людини.	ПРН1, ПРН2
Знаходити інформацію з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань предметної області роботи психолога/клінічного психолога та обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел: розуміти логіку процесу аналізу в змісті теорії та практиці клінічної психології.	ПРН3, ПРН4
Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел з теорії і практики вивчення особистості в контексті клінічної психології. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги особистості. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки та презентувати результати власних досліджень, адекватних завданням дисципліни усно / письмово для фахівців і нефахівців.	ПРН5, ПРН6, ПРН7, ПРН8, ПРН10
Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності	ПРН13
Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку, знати, розуміти етичні принципи професійної діяльності психолога й слідувати їм.	ПРН15, ПРН16

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- екзамен

- тести
- розв’язування ситуаційних задач, кейсів, клінічних випадків
- аналіз відеосюжетів, фільмів
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: проводиться шляхом усного/письмового опитування студентів під час занять, тестового контролю знань на заняттях, перевірки домашніх завдань, СРС, розв’язування типових практичних завдань, роботи в групі: дискусії, рольові ситуації, колективне обговорення; аналіз кінофільмів, відео, стенограм для унаочнення специфіки психологічної роботи з клієнтами/пацієнтами. В ході поточного контролю за усну відповідь студент отримує оцінку за національною чотирибальною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно), яка потім переводиться у рейтингові бали. При оцінюванні засвоєння матеріалу кожного заняття модуля виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою з використанням прийнятих у ВНЗ та затверджених методичною комісією критеріїв оцінювання.

Форма модульного контролю: Навчальний матеріал дисципліни згрупований у 2 модулі. Індивідуальне письмове опитування змісту модулів за рівнями (тестовий контроль, теоретичні питання, професійно-орієнтовані завдання).

Форма підсумкового семестрового контролю: усний (стаціонарно чи онлайн) екзамен.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота										Модульна контрольна робота	Сума	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	СР	50	100
30*										20		

T1, T2 ... * - відповідно до таблиці «Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни»

СР – самостійна робота

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T11	T12	T13	T14	T15	T16	СР	50	100
30*						20		

T1, T2 ... * - відповідно до таблиці «Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни»

СР – самостійна робота

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
1. Письмове чи усне опитування	10	30*	6	30*
1.1 *Проблемні запитання	4	16	4	16
1.2 Глосарій:	4	6	4	6

термінологічний диктант чи тестування при тематичному оцінюванні				
1.3 **Розв'язування ПОЗ: ситуативних задач/ аналіз відео сюжетів, ін.	2	8	2	8
2.***Самостійна робота: презентація результатів виконаних завдань; укладання схем/ порівняльних таблиць/ бібліографії/ картотеки методик/ добірки статей з проблематики дисципліни, психоедукаційну брошуру/просвітницький буклет, ін.		20**		20**
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

* розраховується як середній бал за теоретичні відповіді

** професійно-орієнтована задача

*** розраховується як середній бал за всі самостійні

Примітка. Навчання на сайті <https://prometheus.org.ua/> ПРОГРАМИ ЄС ЕРАЗМУС+ з поданням сертифікату про результат навчання.

При оцінюванні СРС визнаються та зараховуються результати неформального та/або інформального навчання, які за тематикою та змістом відповідають як ОК в цілому, так і його складовим (розділ, тема, індивідуальне завдання тощо), передбачені РП даного освітнього компонента (Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, уведеного в дію наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» № 99/01-04 від 19.12.2023 р.(п.2.8, п.2.9)).

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Упродовж семестру з дисципліни проводиться 2 модульні контрольні роботи (МКР). Перевірка та оцінювання знань, умінь і практичних навичок студентів у межах окремого змістового модулю здійснюються за 100-бальною шкалою. МКР складається з тестових завдань, теоретичних питань та ситуаційних задач. Розподіл балів та результат виконання МКР визначається таким чином: максимально 50 балів – МКР (таблиця 2). До модульної контрольної роботи допускаються всі студенти. На виконання письмового компоненту МКР відводиться до двох академічних годин. В МКР є 15 тестових завдань, глосарій (5 термінів), 2 теоретичні питання, 1 проблемне питання практичного змісту. Правильна відповідь за кожний окремий тест оцінюється в 1 бал, за терміни – по 1 балу, 2 теоретичні питання – у 10 балів, за проблемне питання практичного змісту – 10 балів.

Студент, який не з'явився на МКР з поважної причини, може пройти модульний контроль знань у визначений кафедрою термін.

Таблиця 2

Шкала контролю модульної контрольної роботи

Показники	Бали
Письмова модульна контрольна робота:	0 – 50:
Письмова модульна контрольна робота: - тестові завдання (за кожну правильну	0 – 15

відповідь нараховується 1 бал)	
- термінологічний диктант (5 термінів за кожную правильну відповідь нараховується 1 бал)	0 - 5
- 2 теоретичні питання (за кожную правильну відповідь нараховується 10 балів)	0 - 20
- проблемне питання практичного змісту	0 - 10

Критерії оцінювання курсового проекту (роботи):

1. Актуальність і новизна викладеної проблеми.
2. Вірний опис методологічного апарату дослідження.
3. Наявність усіх складових частин дослідження.
4. Повнота розкриття основних аспектів проблеми в огляді літератури.
5. Логічність та послідовність в розкритті теми.
6. Досягнення мети та вирішення завдань дослідження.
7. Адекватність методів і методик дослідження завданням роботи.
8. Повнота опису плану організації та методів проведення дослідження.
9. Повнота представлення результатів дослідження.
10. Якість інтерпретації результатів дослідження.
11. Аргументація та доказовість висновків.
12. Літературне, технічне і естетичне оформлення роботи.

№	Критерії оцінювання	Рівень відповідності критерію (бали)
1.	Відповідність назви змісту роботи	0-3 (низький), 4-7 (достатній), 8-10 (високий)
2.	Обґрунтованість актуальності дослідження	0-3 (низький), 4-7 (достатній), 8-10 (високий)
3.	Правильність визначення мети, об'єкта і предмета дослідження, логічність сформульованих завдань	0-3 (низький), 4-7 (достатній), 8-10 (високий)
4.	Змістовна відповідність теоретичної частини: аналіз стану розробленості проблеми, здійсненої українськими та зарубіжними авторами, проблематика здобутків за останні 5 років	0-3 (низький), 4-7 (достатній), 8-10 (високий)
5.	Змістовна наповненість практичної частини роботи, в т.ч. відповідність якісної та кількісної характеристик вибірки	0-3 (низький), 4-7 (достатній), 8-10 (високий)
6.	Обґрунтованість методів та методик дослідження, якими послуговуються українські й зарубіжні дослідники, адекватність кількісного та якісного аналізу даних	0-3 (низький), 4-7 (достатній), 8-10 (високий)
7.	Повнота висновків та рекомендацій (на основі аналізу використаної джерельної бази (літератури) та висунутих припущень, які перевірено/уточнено у практичній частині роботи) та наявність зв'язку між розглянутими теоретичними положеннями та отриманими даними в емпіричній частині роботи	0-3 (низький), 4-7 (достатній), 8-10 (високий)
8.	Дотримання орфографічних, синтаксичних та стилістичних (наукова мова) правил писемної мови	0-3 (низький), 4-7 (достатній), 8-10 (високий)
9.	Максимально повний список використаних джерел (не менше 25)	0-3 (низький), 4-7 (достатній), 8-10 (високий)
10.	Відповідність вимог оформлення роботи	0-3 (низький), 4-7 (достатній), 8-10 (високий)

11.	Наукова компетентність, обґрунтованість у відповідях на запитання при захисті виконаного дослідження	0-3 (низький), 4-7 (достатній), 8-10 (високий)
-----	--	--

Курсова робота, яка оцінена на захисті оцінкою «незадовільно», за рішенням комісії направляється на доопрацювання з повторним захистом. Термін її виконання встановлює деканат як ліквідацію академічної заборгованості.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни проводиться у вигляді *іспиту* в кінці семестру і дає можливість визначити прикінцевий рівень і якість засвоєння студентами теоретичних знань та практичних вмінь і навичок з даної дисципліни. Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

Переведення даних 100-бальної шкали у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС здійснюється в порядку, зазначеному в таблиці.

Студенти, підсумкова модульна оцінка яких становить 35-59 балів, зобов'язані пройти підсумковий (семестровий) контроль у формі екзамену, що передбачено робочим навчальним планом. Підсумковий семестровий контроль з дисципліни проводиться у вигляді екзамену в кінці семестру і дає можливість визначити кінцевий ступінь рівня і якості засвоєння студентами теоретичних знань та практичних вмінь і навичок з даної дисципліни. Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються студенти, які не виконали умови договору про навчання та усі види обов'язкових робіт (самостійних завдань, рефератів тощо), передбачених робочою програмою, а також підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Відповідальний працівник деканату у відомості проти прізвища такого студента робить позначку «недопущений». Якщо підсумкова модульна оцінка становить не менше 60 балів, то за згодою студента вона може бути зарахована як підсумкова (семестрова) оцінка з навчальної дисципліни. Вона може бути виставлена у відомість обліку успішності та залікову книжку (індивідуальний навчальний план) до початку екзаменаційної сесії, відразу після оголошення результатів останнього модульного контролю. При цьому присутність студента є обов'язковою. За наявності бажання підвищити рейтинг студент складає іспит. Для підвищення позитивної оцінки надається одна спроба. Незалежно від того, чи студент складає іспит у зв'язку з тим, що в нього підсумкова модульна оцінка незадовільна (35-59 балів), чи з метою підвищення позитивної оцінки, викладач виставляє студенту оцінку, керуючись виключно рівнем його знань, виявлених на залікові, тобто, виходячи із 100 балів, але при цьому виставлена підсумкова (семестрова) оцінка не може бути нижчою за підсумкову модульну оцінку.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Таблиця 4

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		

35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Основні підходи до вивчення особистості

- Тема 1. Психологія особистості як наукова дисципліна.
- Тема 2. Погляди вітчизняних учених на психологічну природу особистості.
- Тема 3. Теорія особистості в психоаналізі.
- Тема 4. Особистість в соціокультурній теорії К. Хорні.
- Тема 5. Особистість у теоріях об'єктних стосунків.
- Тема 6. Проблема особистості в біхевіоризмі.
- Тема 7. Теорії типів та рис особистості.
- Тема 8. Теорія особистості в гуманістичній психології.
- Тема 9. Діяльнісний підхід до становлення і розвитку особистості.

Модуль 2. Психологічна характеристика особистості в клінічній практиці

- Тема 10. Психодинамічні концепції психосоматичних розладів.
- Тема 11. Поведінкові підходи в клінічній психології.
- Тема 12. Когнітивно-поведінкові концепції розвитку психічних розладів.
- Тема 13. Закони психічного розвитку дитини в теорії Л.С.Виготського.
- Тема 14. Екзистенціально-гуманістичні погляди на психічні розлади.
- Тема 15. Конституційно-антропометричні концепції особистості.
- Тема 16. Еволюційно-етологічна теорія психології розвитку Дж.Боулбі.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
4-й семестр												
Модуль 1. Основні підходи до вивчення особистості												
Тема 1. Психологія особистості як	7	2				5	5					5

наукова дисципліна.												
Тема 2. Погляди вітчизняних учених на психологічну природу особистості.	11	2	2		2	5	14	1		1	2	10
Тема 3. Теорія особистості в психоаналізі	13	2	4		2	5	14	1		1	2	10
Тема 4. Особистість в соціокультурній теорії К. Хорні	11	2	2		2	5	8	1			2	5
Тема 5. Особистість у теоріях об'єктних стосунків	11	2	2		2	5	14	1		1	2	10
Тема 6. Проблема особистості в біхевіоризмі	11	2	2		2	5	8	1			2	5
Тема 7. Теорії типів та рис особистості	11	2	2		2	5	9	1		1	2	5
Тема 8. Теорія особистості в гуманістичній психології.	11	2	2		2	5	9	1		1	2	5
Тема 9. Діяльнісний підхід до становлення і розвитку особистості.	11	2	2		2	5	9	1		1	2	5
Модульна контрольна робота	2		2									
Разом за модуль	99	18	20		16	45	90	8		6	16	60
Модуль 2.												
Психологічна характеристика особистості в клінічній практиці												
Тема 10. Психодинамічні концепції психосоматичних розладів	15	4	4		2	5	14	1		1	2	10
Тема 11. Поведінкові підходи в клінічній психології.	11	2	2		2	5	12				2	10
Тема 12. Когнітивно-поведінкові підходи в клінічній психології	13	4	2		2	5	13			1	2	10
Тема 13. Закони психічного розвитку дитини в теорії Л.С.Виготського.	10	2	2		2	4	14	1		1	2	10
Тема 14. Екзистенціально-	10	2	2		2	4	12				2	10

гуманістичні погляди на психічні розлади.												
Тема 15. Конституційно-антропометричні концепції особистості.	10	2	2		2	4	11	1			2	8
Тема 16. Еволюційно-етологічна теорія психології розвитку Дж.Боулбі.	10	2	2		2	4	14	1		1	2	10
Модульна контрольна робота	2		2									
Разом за модуль	81	18	18		14	31	90	4		4	14	68
Разом за семестр	180	36	38		30	76	180	12		10	30	128

6.3. Теми практичних /лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Погляди вітчизняних учених на психологічну природу особистості.	2	1
2	Теорія особистості в психоаналізі	4	1
3	Особистість в соціокультурній теорії К. Хорні	2	
4	Особистість у теоріях об'єктних стосунків	2	1
5	Проблема особистості в біхевіоризмі	2	
6	Теорії типів та рис особистості.	2	1
7	Теорія особистості в гуманістичній психології.	2	1
8	Діяльнісний підхід до становлення і розвитку особистості	2	1
9	МКР	2	
10	Психодинамічні концепції психосоматичних розладів	4	1
11	Поведінкові підходи в клінічній психології.	2	
12	Когнітивно-поведінкові підходи в клінічній психології	2	1
13	Закони психічного розвитку дитини в теорії Л.С.Виготського.	2	1
14	Екзистенціально-гуманістичні погляди на психічні розлади.	2	
15	Конституційно-антропометричні концепції особистості.	2	
16	Еволюційно-етологічна теорія психології розвитку Дж.Боулбі	2	1
18	МКР	2	
	Всього	38	10

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна

1	<p>Тема 1. Психологія особистості як галузь наукових знань та навчальна дисципліна. Вітчизняні дослідження про психологічну природу особистості.</p> <p>Основні напрями вивчення особистості. Аналіз поняття «особистість». Базові категорії психології особистості: людина, індивід, особистість, індивідуальність. Структура особистості. Фактори та механізм розвитку особистості.</p> <p><u>Порівняйте визначення особистості відомими психологами: що в них є спільне і принципово відмінне. Напишіть есе.</u></p> <p><u>Проведіть аналітичний огляд проблеми психологічної природи особистості за дослідженнями Г.С.Костюка, Г.О.Балла, Т.М.Титаренко, С.Д. Максименка.</u></p>	5	10
2	<p>Тема 2. Психодинамічний підхід щодо взаємодії різних частин свідомості людини, її здатностей та поведінки.</p> <p>Психодинамічна теорія особистості Зігмунда Фрейда. Аналітична психологія Карла-Густава Юнга. Індивідуальна теорія особистості Альфреда Адлера. Епігенетична теорія розвитку особистості Еріка Еріксона.</p> <p><u>Наведіть приклади адаптивного використання захисних механізмів психіки (які допомагають у життєдіяльності); наведіть приклади дезадаптивного використання захисних механізмів психіки (які перешкоджають успішній життєдіяльності). Підготуйте психоедукаційну брошуру.</u></p>	5	10
3	<p>Тема 3. Соціокультурна психологія К. Хорні</p> <p>Етіологія неврозу. Невротичні потреби і орієнтації. Базальний конфлікт.</p> <p><u>Визначте відмінності між нормальною та невротичною особистістю з позиції невротичних потреб, наведіть приклади. Підготуйте психоедукаційну брошуру.</u></p>	5	10
4	<p>Тема 4. Теорії об'єктних стосунків про розвиток особистості.</p> <p>Внесок Р. Фейрбейрна в теорії об'єктних відносин. Моделі розвитку особистості дитини. М. Кляйн - Теорія об'єктних стосунків. Шизоїдно-параноїдна позиція та її основні захисні механізми: розщеплення, ідеалізація, заперечення, проекція, інтродекція. Депресивна позиція. А. Фрейд - Я-психологія. Концепція «ліній психічного розвитку». Функції захисних механізмів, генезисна класифікація захисних механізмів. Рене Шпіц: справжні об'єктні відносини. Стадії розвитку немовляти. Д.-В. Віннікот. Процес персоналізації і становлення справжнього Я. Перехідний об'єкт і перехідний феномен. Концепція Д.-В. Віннікота «достатньо хороша матір». Нормальна агресивність. Концепція сепарації-індивідуалізації М. Малер. Стадії у процесі сепарації-індивідуалізації. Базові типи об'єктних відносин М. Балінта. Поняття «окнофілія» та «філобатія». Базисний дефект.</p> <p><u>Ознайомтесь з прикладами об'єктних стосунків і наведіть власні приклади, які підтверджують або заперечують основні положення психології об'єктних відносин. Підготуйте психоедукаційну брошуру.</u></p>	5	10
5	<p>Тема 5. Проблема особистості: біхевіористичний та когнітивний підходи</p>	5	5

	<p>Теорія оперантного навчання Берреса Скіннера. Соціально-когнітивна теорія особистості Альберта Бандури. Теорія соціального навчання Джуліана Роттера. Теорія особистісних конструктів Джорджа Келлі.</p> <p><u>Змоделюйте способи усунення страху авіаперельотів, виходячи із концепцій Дж.Уотсона, Е. Толмена, Б. Скіннера, А. Бандури. Наведіть власні приклади суперординатних і субординатних конструктів, що характеризують вашу особистість. Підготуйте психоедукаційну брошуру.</u></p>		
6	<p>Тема 6. Теорії типів та рис особистості.</p> <p>Диспозиційний напрям у психології особистості . Диспозиційна теорія особистості Гордона Оллпорта. Структурна теорія рис особистості Раймонда Кеттела. Теорія типів особистості Ганса Айзенка.</p> <p><u>Випишіть ключові терміни та поняття до кожної з розглянутих теорій. Підготуйте психоедукаційну брошуру.</u></p>	5	5
7	<p>Тема 7. Теорія особистості в гуманістичній парадигмі.</p> <p>Теорія самоактуалізації особистості Абрахама Маслоу. Феноменологічна теорія особистості Карла Роджерса. Екзистенційна психологія Ролло Мея. Особистість у логотерапії Віктора Франкла.</p> <p><u>Випишіть ключові терміни та поняття до кожної з розглянутих теорій. Підготуйте психоедукаційну брошуру.</u></p>	5	5
8	<p>Тема 8. Діяльнісний підхід у розумінні розвитку особистості</p> <p>Провести аналітичний огляд досліджень з теми: Л.С.Виготського, О.М.Леонтьєва, С.Л.Рубінштейна.</p> <p><u>Випишіть ключові терміни та поняття до кожної з розглянутих теорій. Підготуйте психоедукаційну брошуру.</u></p>	5	5
9	<p>Тема 9. Психодинамічний підхід у тлумаченні психосоматичних розладів.</p> <p>Стадії психосексуального розвитку. Поняття тривоги, фобії, регресії, психотичний розлад в теорії Фрейда.</p> <p><u>Випишіть ключові терміни та поняття до кожної з розглянутих теорій. Підготуйте психоедукаційну брошуру.</u></p>	5	10
10	<p>Тема 10. Поведінкові підходи в клінічній психології.</p> <p>Деадаптивна поведінка як наслідок процесів обумовлення – класичного (респондентного) та оперантного. Порушена поведінка як наслідок максимального порушення процесів обумовлення. Розлади як наслідок впливу когнітивних чинників у процесі навчання.</p> <p><u>Проаналізувати клінічні випадки для кожного типу поведінки.</u></p>	5	10
11	<p>Тема 11. Когнітивні концепції розвитку психічних розладів Аарона Бека</p> <p>Провести аналітичний огляд досліджень з теми.</p> <p><u>Проаналізувати клінічні випадки (2-3). Підготуйте психоедукаційну брошуру.</u></p>	5	10
12	<p>Тема 12. Закони психічного розвитку дитини за Л.С.Виготським та О.Р.Лурія.</p> <p>Провести аналітичний огляд досліджень з теми.</p> <p><u>Напишіть тези про актуальний зміст нейропсихологічних положень вчених. Підготуйте психоедукаційну брошуру.</u></p>	4	10

13	Тема 13. Екзистенціально-гуманістична парадигма психічних розладів як актуальна проблема психології особистості в теорії і практиці клінічної психології <u>Проведіть аналітичний огляд досліджень з теми.</u>	4	10
14	Тема 14. Конституційно-антропометричні концепції особистості. Конституційно-антропометрична концепція Е. Кречмера. Основні прояви шизофренії та циклофренії. Шизо і цикло-радикали. Конституційні та психічні властивості циклотиміків/циклоїдів. Конституційні та психічні властивості шизотиміків/шизоїдів. Конституційно-антропометрична концепція У. Шелдона. Епітимік/епілептоїд як тип особистості за П. Б. Ганнушкіним. Епілептоїдний характер. Епітимік/епілептоїд як тип особистості. <u>Проведіть аналітичний огляд досліджень з теми. Підготуйте психоедукаційну брошуру.</u>	4	8
15.	Тема 15. Еволюційно-етологічна теорія психології розвитку. Види прив'язаності. Прив'язаність й психічні розлади. Емоційні стратегії, або типи прив'язаності (описати клінічні випадки (2-3)). <u>Наведіть приклади до кожного виду прив'язаності. Підготуйте психоедукаційну брошуру.</u>	4	10
	Всього	76	128

*Примітка. Самостійна робота виконується студентом у робочому зошиті згідно визначених завдань з дисципліни

ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ ІЗ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Вплив емоційного зв'язку з батьками на соціальний розвиток дитини у контексті теорій розвитку особистості (за вибором: теорії прихильності Дж.Боулбі, теорії об'єктних стосунків).
2. Прив'язаність до матері як предиктор успішного соціального розвитку дитини (у контексті теорії прихильності Дж.Боулбі).
3. Заохочення як чинник формуванні особистості (в контексті біхевіористичного та когнітивного підходу).
4. Життєвий стиль як чинник формування характерологічних особливостей особистості (в контексті індивідуальної теорії А.Адлера).
5. Взаємозв'язок типу компенсації та параметрів життєвого стилю особистості (в контексті індивідуальної теорії А.Адлера).
6. Соціальні чинники формування інфантилізму.
7. Особливості системи психологічного захисту в осіб з неадекватною самооцінкою.
8. «Стиль життя» як чинник формування неадаптивних поведінкових реакцій у дітей та підлітків.
9. Особливості змісту архетипів аніма/аніmus в процесі статевої ідентифікація особистості підлітків (в контексті аналітичної теорії К.Г.Юнга).
10. Психологічні характеристики прояву агресії у осіб, що виростили у неповній сім'ї.
11. Особливості прояву агресивної поведінки серед підлітків, що мають хронічні соматичні захворювання.
12. Психологічні чинники аутодеструктивної поведінки осіб дорослого віку.
13. Зв'язок механізмів психологічного захисту та особливостей Я-концепції особистості.

14. Чинники формування тривожних розладів особистості (в контексті психодинамічних теорій особистості).
15. Особливості змісту сновидінь в осіб, що мають тривожні (депресивні) розлади.
16. Особливості використання механізмів психологічного захисту особами з девіантною поведінкою.
17. Гендерні особливості застосування психологічних механізмів захисту.
18. Зв'язок механізмів психологічного захисту з особливостями самоставлення в стресових ситуаціях.
19. Психологічні особливості самоактуалізації клінічного психолога (в контексті гуманістичної теорії особистості).
20. Вплив самоактуалізації на спрямованість ціннісних орієнтацій клінічного психолога (в контексті гуманістичної теорії особистості).
21. Психологічні особливості самоактуалізації чоловіків (жінок) в період кризи дорослості (в контексті гуманістичної теорії особистості).
22. Взаємозв'язок психологічного благополуччя та смисложиттєвих орієнтацій особистості.
23. Особливості психологічних проявів резильєнтності особистості в ситуаціях невизначеності.
24. Особливості пошуку сенсу життя у період ранньої дорослості.
25. Психологічні особливості переживання кризи «ідентичність проти рольової плутанини» (в рамках теорії розвитку особистості Е.Еріксона).
26. Психологічні особливості переживання кризи «близькість проти ізоляції» (в рамках теорії розвитку особистості Е.Еріксона).
27. Психологічні особливості переживання кризи «продуктивність проти застою» (в рамках теорії розвитку особистості Е.Еріксона).
28. Потреба у позитивній увазі як чинник ціннісних орієнтацій особистості (за теорією К.Роджерса).
29. Переживання неповноцінності як чинник розвитку особистості підлітка (в контексті теорії А.Адлера).
30. Психологічні чинники задоволеності життям чоловіків (жінок) у період нормативної кризи 30-ти років.
31. Особливості впливу базисного дефекту на міжособистісні стосунки (в рамках теорії М.Балінта).
32. Психологічні складові створення психологічного клімату для зв'язку «дитина-батьки» (в рамках теорії Г. Ньюфелда).
33. Психологічні чинники формування підґрунтя для дорослішання (в рамках теорії Г. Ньюфелда)
34. Відносини з матір'ю як чинник формування тип прив'язаності особистості (в рамках теорії Д.Боулбі).
35. Соціальна ситуація розвитку підлітків з неблагополучних родин (в контексті теорії К.Хорні).
36. Психологічні особливості і соціальна ситуація розвитку дітей, які часто хворіють.
37. «Стиль життя» як чинник формування неадаптивних поведінкових реакцій у дітей та підлітків.
38. Відсутність сенсу життя як чинник екзистенційного вакууму (за теорією В.Франкла).
39. Екзистенційні даності як регулятори поведінки особистості у ситуації конфлікту (за теорією В.Франкла).
40. Вплив типу прив'язаності до партнера на якість романтичних взаємин.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Обладнання: фліп-чарт, мультимедійний проектор (монітор), комп'ютер (стаціонарний чи ноутбук), сайт електронного навчання ДВНЗ «УжНУ», інше.

Методи навчання

1. Основні форми навчального процесу при вивченні дисципліни:

- навчальні заняття
- самостійна робота студентів
- робота в наукових бібліотеках та мережі Інтернет.

2. Види навчальної роботи студентів:

- лекція
- практичне заняття
- іспит.

З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни використовуються різноманітні методи навчання, а саме: вербальні (словесні), наочні та практичні методи, які включають в себе як подання матеріалу викладачем (лекція, розповідь, пояснення, бесіда), так і роботу студентів з книжкою (підручником, довідковою, науково-популярною і навчальною літературою) та глобальною мережею Інтернет, ін. Метод викладання навчального матеріалу визначаються викладачем в залежності від цілей і завдань, виду занять, змісту теми, можливостям (інтелектуальним, психологічним, морально-етичним тощо) студентів, наявним умовам і часу, відведеному для вивчення теми. В ході лекцій використовуються наступні методи:

- пояснювально-ілюстративний, або інформаційно-рецептивний метод (розповідь, лекція, пояснення, робота з роздатковим матеріалом, підручником, демонстрація та ін.)
- проблемний метод подачі навчального матеріалу, частково-пошуковий або евристичний методи (викладач розділяє проблему на частини, студенти здійснюють окремі кроки щодо розв'язування під проблем).

Під час викладання навчального матеріалу лекції використовується мультимедійна презентація.

Перелік методів навчання, що використовуються у процесі вивчення дисципліни:

- 1) *за типом пізнавальної діяльності*: пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; проблемного викладу; дослідницький; аналітичний; індуктивний; дедуктивний
- 2) *за основними етапами процесу*: формування знань; формування умінь і навичок; застосування знань; узагальнення; закріплення; перевірка
- 3) *за системним підходом*: стимулювання та мотивація; контроль та самоконтроль
- 4) *за джерелами знань*: словесні – розповідь, пояснення, лекція; наочні – демонстрація, ілюстрація
- 5) *за рівнем самостійної розумової діяльності*: проблемний; частково-пошуковий; дослідницький; метод проблемного викладання.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Кацавець Р.С. Психологія особистості. Навчальний посібник. Київ : Алерта. 2021. 134 с.
2. Курсова робота в змісті дисципліни «Особистість в теорії та практиці клінічної психології» за освітньою програмою «Клінічна психологія» : методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 053 «Психологія» // Автор-уклад. О. Ф. Яцина. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2024. с.32. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/65907>

3. Католик Г. Психологія особистості (в схемах, презентаціях і таблицях): навчальний посібник / Галина Католик, Наталія Калька. Львів: ЛьвДУВС, 2022. 158 с.
<http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/4747>
4. Матвійчук Т. Теорії особистості в зарубіжній та українській психології. Львів: Видавець Марченко Т., 2021.
5. Мітіна С.В. Психологія особистості: навч.-метод. посіб. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. 374 с.
6. Москалець В. П. Психологія особистості [текст] підручник, 3-тє вид., перероб., доповн. / В. П. Москалець. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. 364 с.
7. Чаплінська Юлія. Фільманаліз у роботі психолога : практичний посібник / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 96 с.

Допоміжна література :

1. Гордієнко В., Копець Л. Психологія особистості. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007.
2. Копець Л. Психологія особистості. Київ : Києво-Могилянська академія, 2007.
3. Ліфарєва Н.В. Психологія особистості: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2003.
4. Максименко С.Д. Генеза здійснення особистості. Київ : КММ, 2006.
5. Москалець В.П. Психологія особистості: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2013.
6. Особистість у розвитку: психологічна теорія і практика : монографія / за ред. С. Д. Максименка, В. Л. Зливкова, С. Б. Кузікової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015. 430 с.
7. Поликарпов В. А., Ксєнда О. Г. Психология личности: словарь-справочник под ред. П. П. Горностая, Т. М. Титаренко. Киев: Рута, 2001.
8. Психологія людини: Л. С. Виготський та сучасна наука : зб. ст. / за ред. М. В. Папучі. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. Вип. 1. 127 с.
9. Самодепривація психіки та дезадаптація суб'єкта: монографія / Т.С.Яценко та інші. Київ, 2015.
10. Столяренко О. Б. Психологія особистості. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 280 с.
11. Титаренко Т.М. Сучасна психологія особистості. Київ : Марич, 2009.
12. Титаренко Т.М. Психологія особистості. Київ, 2009.
13. Яцина О.Ф. Синдром мобінгу як розлад особистості: наслідки ускладненої соціалізації в симптоматиці професійних деструкцій. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія» : зб. наук. пр. /Ред. кол.: Пазюра Н.В. Мукачєво : Вид-во МДУ, 2020. Том 7. №3. С. 110-117.
14. Boyle G. J., Matthews G., Saklofske D. H. The SAGE Handbook of Personality Theory and Assessment. SAGE Publications Ltd., 2008. 744 p.
15. Funder D. C., Ozer D. J. Pieces of the Personality Puzzle: Readings in Theory and Research. W.W. Norton & Company, 2010. 608 p. (5th ed.).
16. McAdams D. P. The person: a new introduction to personality psychology. Hoboken, N.J.: Wiley, 2009. 620 p. (5th ed.).
17. Schults D. P., Schults S. E. Theories of Personality. Wadsworth, Inc. Thomson Learning: Belmont, CA., 2005. 532 p.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет:

1. Пошукова система Google Scholar <http://scholar.google.com/>
2. Пошукова система Base <https://www.base-search.net/>
3. Наукова бібліотека (<http://www.lib.uzhnu.edu.ua/>)

4. <http://www.apa.org/topics/personality/> <http://www.apa.org/pubs/journals/psp/sample.aspx> .
5. <http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1111/%28ISSN%291467-6494>
6. <http://www.personalityresearch.org/readings.html>
7. <http://www.personality-project.org/readings12.theory.html>
8. theore-репозитарій (<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/university-it/dspace>)
9. сайт е-навчання (<https://e-learn.uzhnu.edu.ua/>).

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 2015 / 2016 н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол № 17 від «30» серпня 2015 р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____ / 20____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____ / 20____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____ / 20____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)